

EESSÕNA

Tähelepanelik ajaloo huviline on tõenäoliselt märganud, et alates 2007. aastast ilmub Ajalooline Ajakiri uues kuues. Mitmesugused muudatused ajakirja välimuses ei ole tingitud üksnes maitse-eelistustest, vaid peegeldavad uuenenud toimetuskooresseis viisiooni ajakirja ees seisvatest ülesannetest. Ajaloolise Ajakirja põhimissiooniks on jätkuvalt Eesti ajaloo-teaduse maastiku rikastamine uute uurimistulemuste avalikkuse ette toomisega. Trükipinda on jätkunud nii emeritprofessorite pikaajaseks küpsenud viljade kui ka doktorantide esimese tõsisemate teadustulemuste tarvis. Ent vähemalt sama oluliseks võib pidada ajaloo-alase diskussiooni elavdamist seniste uurimistulemuste kokkuvõtmise ning kriitilise läbivaatamise näol. Selleks on Ajaloolises Ajakirjas loodud kaks uut rubriiki: historiograafilised ülevaated, milles antakse ülevaade ühe konkreetse valdkonna uurimisseisust ja -ülesannetest, ning retsensioonartiklid, milles arutletakse põhjalikumalt sarnasel teemal ilmunud teoste üle. Esimesed pääsukesed neis uutest žanrites nägid ilmavalgust käesoleva aasta esimeses ja teises numbris.

Teine oluline muudatus ilmneb käesolevat numbrit lähemalt silmitsetes. Ajalooline Ajakiri on teadusajakiri ning teadus on oma olemuselt rahvusvaheline. Ühelt poolt peaksid Eesti teadlaste tulemused olema kergemini kättesaadavad ülemaailmsele teadlaskonnale ning teiselt poolt võiks ka Eesti ajaloo huvilistel olla võimalus tutvuda Eesti või Läänemere ruumi temaatikaga tegelevate välisteadlaste töödega. Neid eesmärke täidab ajakirja muutmise kakskeelseks. Eestikeelset artiklit aitab võõrkeelsele lugejale vahendada pikem inglisekeelne resümee; samas on võimalus avaldada kogu artikkel inglise keeles nii välisriikide teadlastele kui ka Eesti autoritele, kelle olulisim sihtgrupp asub Eestist väljaspool, üheks lisamotiiviks avaldamaks oma tulemusi just Eestis ilmuvas ajakirjas.

Ent Ajaloolise Ajakirja põhiline alusprintsip – kõrge teadusliku kvaliteedi ühendamine üldiselt huvipakkuva teemaderingi ning üldarusaadava esitusviisiga – on jäänud muutumatuks. Muutumatuks on jäänud ka traditsioon panna aeg-ajalt kokku erinumbreid, mis koondavad ühete kaante vahele uuemad uurimistulemused mingist kindlast ajaloovaldkonnast. Käesolev teemanumber räägib talurahvast ja põlluharimisest Eesti alal (ning ka eesti põlluharijaist väljaspool Eestit, st Siberis) algelise maaviljeluse tekkest kuni 1941. aastani. Koostajate eesmärk pole olnud luua uut üldistavat käsiraamatut Eesti agraarajaloost, vaid tutvustada Eesti talu-

rahva majandusviise, elu-olu, tegemisi ja mõttemaailma uurivate ajaloolaste viimaseid uurimistulemusi. Seetõttu on teemanumbrisse koondatud nii temaatiliselt kui ka allikaliselt võrdlemisi eriilmelised tööd, mis peaksid andma tunnistust lähenemismurkade paljususest tänapäeva Eesti ajalooteaduses. Autorite tähelepanu on köitnud nii teemad, mis on küll korduvalt käsitlemist leidnud, kuid mille puhul varasemad seisukohad vajavad kriitilist läbivaatamist, kui ka ajaloolaste vaateväljast seni kõrvale jäänud probleemid (näiteks eesti kolonistide majanduselu Siberis). Erinumbri kaks esimest artiklit pärinevad arheoloogide sulest (Aivar Kriiska, Valter Lang). Eesti talurahva ajaloo küsimused järgnevail sajandel leiavad käsitlemist poliitilise (Elo Lutsepp), majandus- (Kersti Lust), õigus- (Toomas Anepaio) ja sotsiaalajaloo (Marten Seppel, Daniel Ryan, Aadu Must) vaatepunktist. Loodame, et erinumbris ilmuvad lood aitavad täita lünki meie ajalookirjutuses ja -teadmistes, annavad pidepunkte mõttevahetuseks ja virgutavad edasi uurima.

KERSTI LUST (teemanumbri põhikoostaja)

PÄRTEL PIIRIMÄE (peatoimetaja ja kaaskoostaja)